

לעולם הבא. ומפני זה נכרתו מן העיקר עד שהלכו בגולה... (ע"ע על הקשר של עולם הבא לארץ ישראל – ביוסף דעת סנהדרין צ).

... ונראה כי ל"ו כריתות כנגד מה שאמרו בסוכה (מה): שיש ל"ו צדיקים שמסתכלים באספקלריא המאירה שנאמר **אשרי כל חוכי לו**. ואלו ל"ו הם הפך זה, כי הצדיקים עם השי"ת לגמרי, ובעלי כריתות נכרתים מן השי"ת לגמרי, ודבר והפכו הם שוים' (מתוך נצח ישראל – פרקים ח' ט'. עע"ש).

'והפסח והמילה מצוות עשה' –

המיוחד בשתי מצוות-עשה אלו, שיש בהן כרת – כי על ידיהן קנה השי"ת את ישראל להיות לו לעם, לאחר ששחררם מיד משעבדיהם. נמצא אדם מיישראל שאינו מקיים מצוות אלו, מראה בעצמו שאינו מרוצה מקבלת עול זה, והריהו מכרית עצמו מעמו (עפ"י בני יששכר ניסן ד.ה).

הרמב"ם (בפירושו למסכת אבות) כותב: מעונשן של העבירות יש לנו ללמוד מתן שכרן של מצוות. ולמדנו לפי זה שכשם שהמבטל מצוות אלו ענוש כרת, כך בקיומן מתקשר האדם בקשר אמיץ וחזק מאד להשי"ת, והלא מדה טובה מרובה ממדת פורענות. ומשום כך ניתנו לבני ישראל שתי מצוות אלו כבר במצרים (עפ"י שם שמואל ויקהל).

דף ג

'ור' יצחק סבר עונשין מן הדין ואיבעית אימא יליף עונש מאזהרה'. ערש"י. וקשה, הלא רבי יצחק סובר אין מלקות בחייבי כריתות, ומה ענין עונשין מן הדין יש באחותו, והלא בסוגיא במכות (יג) מבואר שלכרת ולקרנב אין צריך אזהרה.

ונראה שרש"י הולך לשיטתו במשנה (ד"ה ופסח ומילה). ולכן גם פירש האזהרות בכל השניים במשנה. עפ"י קה"י שאין קרבן אלא על לאו. וכן נראה לכאורה מדברי הרמב"ם בכמה מקומות (וכבר עמדו האחרונים לישב הדברים עם הסוגיא במכות. ע' במפרשים מכות יג; חדושי הנצי"ב יומא פא. קה"י כריתות א).

ולפי הסוגיא במכות נראה לפרש שאין כוונת הגמרא לאיסור אחותו אלא לשאר מקומות, וזהו 'ר' יצחק סבר עונשין מן הדין' – בשאר מקומות, שהרי אין לו לימוד מאחותו לומר שאין עונשין. 'אבע"א יליף עונש מאזהרה' – בשאר מקומות שיש אזהרה מפורשת, אבל כשאין אזהרה סובר אין מזהירים מן הדין.

'אמר ר' אלעזר אמר ר' הושעיא: כל מקום שאתה מוצא ב' לאוין וכרת אחד, חלק חטאת ביניהן... וכי מאחר דלאוין מוחלקים כרת דאחותו דכתב רחמנא למה לי...'. לפי דברי רבי אלעזר אין צורך בלימוד מיוחד לחלק חטאות בשמות מחולקין, אלא למדים מואל אשה בנדת טמאתה שאם בא על חמש נדות בהעלם אחד, שחייב על כל אשה ואשה, שאף על פי שאין שם לאוין מחולקין – גופים מחלקים (ריטב"א מכות יד. ותמה על לשון רש"י שם. ואולם הרש"ש שם כתב לפרש דברי רש"י שעולין בקנה אחד עם דברי הריטב"א).

– דוקא בשני דברים ששמותיהם חלוקים, אפילו שמותיהם דומים זה לזה, כגון אחותו שהיא אחות אביו ואחות אמו, אבל שני לאוין בדבר אחד כגון אכל חלב המוקדשין אליבא דר' יהודה שסובר (ד:): לוקה שנים משום חלב, או אפילו בשתי פעולות כגון אכל חלב חולין עם חלב המוקדשין בהעלם אחד, או דם

הנפש עם דם התמצית [לר' יהודה המרבה כרת בשניהם], אעפ"י שחלוקין בלאוין [ואף בכרת] – אין שם חילוק חטאות, כי הכל שם אחד הוא, איסור חלב או איסור דם (עפ"י תוס' ושטמ"ק להלן ד; לקוטי הלכות שם. ואפשר שרב ששת בגמרא שם חולק. וע"ע חדושים ובאורים א, ז).

אפשר שיש נפקותא להלכה בכלל זה של ר' אלעזר בשם ר' הושעיא, באופן שהויד בלאו ושגג בכרת. וזאת עפ"י המובא בשם הגר"ח סולובייצק (ע' שו"ת אחיעזר ח"ג פג, יא) שאפילו אם ננקוט בעלמא שמחויב חטאת (ע' שבת סט), כאן שמצד הכרת אין קיים אלא חיוב אחד, ורק משום חילוק הלאוין הוא מתחייב כמה חטאות, הרי כיון שהויד בלאו – אינו מועיל לגבי חילוק חטאת. ונראה שסברא זו שייכת רק לפי הכלל של ר' אלעזר, אבל אם למדים חילוק חטאות מ'אחותו' וכדו' – הרי זה כאילו כתוב כרת אצל כל אחד בנפרד, וכמשמעות הלשון (במכות) 'לחלק כרת למפטם וסך'.

ואולם בעצם סברת הגר"ח הנ"ל, כבר תמה בספר אבי עזרי (סנהדרין קמא פרק יד), שנראה שהחטאת תלויה בכרת ולא בלאו, והלאו אינו אלא מלמד על חילוק חטאות, אך לא שהחטאת בא עליו, שהרי חטאת לא בעיא אזהרה. ולכך לא מסתבר שיהא הפרש אם הויד בלאו או שגג בו. ועוד באר שם שחילוק הלאוין הרי הוא מחלק גם את הכריתות, ומחשיב כאילו נאמר כרת על כל לאו בפני עצמו, וכלשון רבנו גרשום כאן. ע"ע ש. ע"ע משא ומתן בדברי הגר"ח, בקהלות יעקב שבת ל.

'אלא מאהבה ומיראה, הניחא לאביי דאמר חייב אלא לרבא דאמר פטור...' רש"י ועוד ראשונים מפרשים שעובד מחמת יראתו או אהבתו של אדם.

והרמב"ם (עכו"ם ג, יו) פרש 'מאהבה ומיראה' של העבודת-כוכבים עצמה, שאוהב צורתה או ירא מפניה. וכמה ראשונים השיגוהו, מה בכך שאינו מקבלה על עצמו לאלוה ממש, הלא בעצם הדבר שהוא ירא מפניה הרי הוא נותן לה אלהות וכח שררה, ומדוע ייפטר. והרי הרבה מעובדי אלילים סבורים שיש אלוה למעלה מהם אלא שמייחסים כחות לאותה עכו"ם, להרע או להטיב (ע' בחדושי הר"ן סנהדרין סא; ראב"ד הל' עכו"ם שם, וכס"מ – מהריב"ש).

(ע"ב) 'רב פפא אמר: משכחת לה בתינוק שנשבה... ואי בעית אימא אפילו תימא בגדול וכגון דקא טעי בהדין קרא...' – כמו כן יכול היה לומר שטעה וסבר ששיתוף עבודה זרה מותר. או סבור שבעלי חיים ומחובר כשם שאינם נאסרים, כך המשתחוה להם פטור (שפת אמת).

'בעא מיניה ר' ירמיה מר' זירא: ב' כריתות ולא אחד מהו? אמר ליה: שוחט והעלה קאמרת, הני שני לאוין נינהו... דלמא ב' מיתות ולא אחד קאמרת.' משמע דלא משכחת לה שתי כריתות ולא אחד. ויש להקשות הלא האוכל נותר ופיגול הוה לאו אחד ושתי כריתות – כפי שמשמע במעילה יז: (וכמו שכתבו התוס' להלן יא: ד"ה שאם. וכן כתב בספר החינוך (רטו). ואכן במנ"ח שם כתב שתלוי הדבר במח' ריז"ח וריש לקיש שבסמוך).

הצגתי קושיא זו בפני הגר"ח קניבסקי שליט"א, וזו לשון תשובתו:
כנראה בסוגיא זו כהספרי דמלא תאכל כל תועבה למדנו אזהרה לפיגול וכמש"כ רמב"ם פי"ח מפסוה"מ.
 לכאו' נראה שנקט הרב שליט"א שזה שכתב הרמב"ם (פסוה"מ יח, ג) שקרבן שנפסל ע"י מחשבה או מעשה או דבר שארע בו, עובר משום 'לא תאכל כל תועבה' – כולל פיגול ואינו כולל נותר. ובוה מיושב מש"כ הרמב"ם (שם בה"י) 'היכן הזהיר על הפיגול ועל הנותר, במלואים, שהרי נאמר לא יאכל כי קדש הם' – משמע שזה שכתב לעיל מ'לא תאכל כל תועבה', אינו כולל את שניהם אלא פיגול בלבד. ואולם צ"ע בטעם הדבר.
 שבת וראיתי שיש מקום לפרש הגמרא באופן אחר: 'אמר ליה שוחט והעלה קאמרת' כלומר, ודאי לא נסתפקת בנותר ופיגול,

שהרי משנה ערוכה שנינו להלן יא: שהאוכל נותר ופיגול חייב שתיים, אלא כוונתך להסתפק בשוחט והעלה, והלא הם שני לאין, אלא ודאי נסתפקת בשתי מיתות ולא אחד (וכרת אחד). אבל שתי כריתות ולא אחד – ודאי חייב שנים, כדמצינו בנותר ופיגול.

‘אמר ליה דהא פלוגתא דר’ יוחנן וריש לקיש... אמר ר’ יוחנן: הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו... וריש לקיש אמר הואיל ואין בו מעשה’ – הרי שנחלקו ר’ יוחנן וריש לקיש בשאלה זו ששאל ר’ ירמיה; כשנשאל באוב ובידעוני באופן שעשה מעשה, לדעת ר’ יוחנן אינו חייב אלא חטאת אחת, ולריש לקיש – שנים (שפת אמת).

ומשמע מדברי הרמב"ם, (ע' הל' שגגות פ"א ופ"ד והל' ע"ז פ"ו, ובלחם משנה ועוד; פיה"מ כאן) שפסק כריש לקיש, שאם עשה מעשה אוב וידעוני – מביא שתי חטאות. (עוד בבאור פסק הרמב"ם, שפסק כריש לקיש – ע"ע משנה למלך הל' מעשה הקרבנות יח, ד-ה; ברכת הזבח; שו"ת אבני נזר אה"ע ג, ב; אבי עזרי (קמא) סנהדרין יד; משך חכמה קדושים כ, ו). ואילו הרמב"ן (בהשגות לספר המצוות ל"ת ט) כתב שהלכה כר' יוחנן.

‘הואיל ואין בו מעשה’ – שבשעת הכנסת העצם לפיו אינו מדבר אלא לאחר המעשה, כשהעצם כבר בפיו מדבר העצם מאליו (עפ"י רש"י סנהדרין סה. ד"ה ריש לקיש).

‘ונימא ידעוני ולא נימא בעל אוב’ – כדי שלא נטעה ונאמר שידעוני פטור מחטאת, וכפי שסובר באמת ריש לקיש (ערוך לנר).

‘עולא אמר: בעל אוב דקתני במקטר לשד’ – שכך הוא מעשה האוב; עומד ומקטיר קטורת מסוימת, ואוחז שרביט של הדס בידו ומניפו [ומכה בכח ובתמידות או מקיש בזרועותיו, ומפיל עצמו לארץ ומעורר כח דמיונו], והוא מדבר בלאט דברים מסוימים, עד שישמע השואל כאילו אחד מדבר עמו ומשיבו על מה שהוא שואל בדברים מתחת הארץ בקול נמוך מאד [ויתדמה שמייעת דיבור מתחת שחיו של בעל האוב], וכאילו אינו ניכר לאוזן אלא במחשבה מרגיש בו. וזה מין אחד ממיניו (עפ"י רמב"ם הל' ע"ו ו, א. התוספות שבמוסגר הם עפ"י ספר המצוות לרמב"ם ל"ת ט ומאירי סנהדרין סה, ע"ש).

‘אלא אמר רבא: במקטר לשד על מנת לחברו. א"ל אביי אם כן היינו חובר חבר? א"ל: התורה אמרה חובר חבר כגון זה בסקילה. ואלא חובר חבר דבלאו, הדין הוא? – א"ל: כדתניא ‘חובר חבר’ אחד חובר גדול ואחד חובר קטן...’ תימה לכאורה מדוע נקרא זה ‘בעל אוב’? ונראה שהקטרה לשד נעשית כדי לחברו אליו ועי"כ יוכל לפעול בכישוף האוב, ‘לדבר’ מתחת לשחיו ככל מעשה האוב [וע' גם ברמב"ם עכו"ם ו, א ובפירוש המשנה בסנהדרין סה שמעשה האוב נעשה ע"י הקטרת קטורת], אבל מקטיר לשד לחבר בהמות וחיות וכד' – חובר חבר הוא ואינו אלא בלאו.

וכן מוכח מדברי המאירי שכתב (בסנהדרין סה:) שהמקטר לשד לעשות על ידו איזו פעולה, כגון לחבר מתים או חיות ובהמות הרי זה ‘חובר חבר’ ואינו אלא בלאו. ולכאורה זה סותר למסקנת הסוגיא שחובר על ידי הקטרה כגון זה בסקילה? – אלא מבואר שאין דינו בסקילה אלא כשמקטיר על מנת לעלות באוב. [וכ"מ ברמב"ם (עכו"ם יא, ג) שהמקטיר קטורת כדי שיבא מת פלוני ויספר עמו בחלום – דורש אל המתים הוא ולוקה, ומשמע קצת שאין דין המקטיר לשד בסקילה אלא במקטר למעשה האוב].
ואולם מדברי הרמ"ה בסנהדרין (סה) אין נראה כן אלא כל המקטר לשד לחברו ולכופו לעשות רצונו

חייב משום בעל אוב (וכן הובא בשמו בנתיב אדם וחוה לרבנו ירוחם יז,ה). וכן נפסק בשלחן ערוך (יו"ד קעט, יט. ובב"י הקשה מה ענין זה לבעל אוב, וכתב להגיה שחייב משום עבודת כוכבים. והש"ך חולק, וכ"ד הגר"א).

אמר אביי: האי מאן דבעי למיצמד זיבורא ועקרבא – אסור, ואי קאתו בתריה – שרי. התוספות הקשו היכי דמי, אם במקום סכנה – פשוט שמותר, ואם לאו – מדוע מותר. ויש לישב קושייתם לפי דברי כמה מהראשונים שכתבו שלא נאסר הכישוף כשנעשה לצורך רפואה כיון שהתועלת מצויה על פי הנסיון (כן משמע מתשובת הרשב"א ח"א תיג. וכ"כ בספר החינוך סב. וכן דעת מהרא"י, מובא בים של שלמה חולין פ"ח ג). והלא דברים קל וחומר, ומה איסור כישוף שהוא בסקילה התירו אפילו שלא במקום סכנה, כל שכן איסור חובר חבר שאינו במיתה אלא באזהרה, שמותר (עפ"י שבט הלוי ח"ה קונטרס המצוות כו).
 עוד בענין ריפוי ע"י כישוף – ע' בספרים המצוינים ביוסף דעת סנהדרין סה:

הפניות

לומר שאין עונשין מן הדין – על מקור כלל זה וטעמיו – ע' במובא סנהדרין עו.

במחלוקת רבי ישמעאל ורבי עקיבא לענין שוכב ונשכב, בזכור ובבהמה – ע' בסנהדרין נד.

אילימא דעמד בבית עבודת כוכבים וסבר בית הכנסת היא והשתחוה, הרי לבו לשמים. ע"ע במובא ביוסף דעת סנהדרין סא:

(ע"ב) זקשיא ליה לרב ביבי בר אביי, אי הכי הא דתנן שלשים ושש כריתות בתורה, תלתין ושבע נינהו, דאיכא המעלה והמעלה... אי למאן דגמר מגזרה שוה... למאן דמייתי ליה בהיקש...'
 – לבאור ההנחה שהמעלה איברי פנים ואיברי חוץ חייב שתיים. וכן באורי הילפותות – ע' במובא בזבחים קז.

דף ד

אמר רבא: שאני מגדף הואיל וישנו בלב – פירוש, חיובו בא על מחשבת הלב, והמחשב בלב חייב לשמים כאילו גידף בפה, [והיא הסיבה שאין מועילה חזרה ב'תוך כדי דיבור' במגדף (וע' תוס' ב"ב קכט: ד"ה והלכתא)], ואילו ידעו בית דין מחשבת הלב, היו צריכים להמית אותו אף במחשבה, וכמו לענין עבודת כוכבים שאמרו (בקדושין מ) שהקב"ה מצרף המחשבה למעשה, שנאמר **למען תפש את בית ישראל בלבם** (עפ"י ר"ן סנהדרין סה: משך חכמה שלח טו, ל).
 ע' לעיל ב. שיתכן ומגדף בכתב חייב, שכיון שעיקר חיובו על מחשבת הלב, אין הפרש באופן שמגלה מחשבתו, אם בדיבור אם בדרך אחרת.

אמר רבא: שאני עדים זוממין הואיל וישנן בראיה – כמה ראשונים גרסו 'הואיל וישנן באיה' (איה'

בו כרת. ע"ע הגהות משל"מ שם; שבט הלוי ח"ה קונטרס המצוות כד. וכן שאר ראשונים כתבו שאין בו כרת, וכ"ה בתוספתא ובתו"כ.

יש מי שכתב שמסית ומדיח, מכשף, נביא שקר ועדים זוממים – מחייבי כריתות הם [שהרי אמרו בגמרא שאין בשגגתם חטאת מפני שאין בהם מעשה ולא אמרו מפני שאין בהם כרת] (עפ"י הרא"ם ויקרא ד). ואין כן דעת שאר הראשונים (עתוס' כתובות לו: וזכרים מט. פירוש הראב"ד לתו"כ חובה א; מאירי סנהדרין סג. ועוד. וע"ע חשק שלמה כאן).

במקום אחר (שבועות יג.) אמרו שהפורק עול ומפר ברית ומגלה פנים בתורה שלא כהלכה – בכרת. וי"א שהדבר שנוי במחלוקת תנאים. וי"מ שהפורק עול היינו ע"ז, ומפר ברית היינו מילה. ומגלה פנים – אינו ב'כרת' ממש (עפ"י שטמ"ק). ובכל אופן אין באלו קרבן כיון שאין בהם 'לאו', ואפשר שלכך לא מנאם תנא דמתניתין (עתוס' יבמות ט. ד"ה מה עבודת; יומא פו).

ועוד יש 'כרת' מדברי קבלה, ואין בו חטאת בשוגג; הנועל נכרית בפרהסיא, או אף בצנעה (ע' סנהדרין פב. ובראשונים). וכן יש עוד כיוצא בזה (ע' שבועות יג 'כי דבר ה' בזה... [ובהמשך כתיב 'הכרת כרת'] – זה הפורק עול ומגלה פנים בתורה... זה המיפר ברית בשר). ולא נמנו במשנתנו לפי שאין בהם לאו, או מטעם אחר. ע"ע בשיטמ"ק כאן; תוס' יומא פו. ויבמות ט. שער הגמול לרמב"ן; שערי תשובה לרמב"ן יונה ג, קכא.

ב. כל חייבי כריתות שאין בהם מיתת בית דין, יש בהם מלקות במזיד והתראה, מלבד פסח ומילה שהן מצוות עשה [וכן לאוין שאין בהם מעשה]. וכיון שלקו נפטרו מידי כריתתן (כן סתמה המשנה במכות יג, וכן דעת ר' ישמעאל ור' עקיבא. וכן הלכה). ורבי יצחק חולק ואומר לכך יצאה כרת באחותו, לדונה בכרת ולא במלקות, וממנה למדים לדעתו לשאר האיסורים.

דפים ב – ג

ב. א. מה דינם של חייבי כריתות בשגגה וב'לא-הודע'?

ב. עשאו בהעלם אחד – כמה חטאות הוא חייב?

א. חייבי כריתות, חייבים על שגגתם חטאת קבועה ועל 'לא הודע' שלהם – אשם תלוי. מלבד מטמא מקדש וקדשיו – שהשוגג דינו בקרבן עולה ויורד ואין שם אשם תלוי. דברי ר' מאיר.

חכמים אומרים: המגדף אינו בחיוב קרבן, לפי שאינו עושה מעשה (ונאמר תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה). ורבי עקיבא (ז.) חולק וסובר שמגדף מביא קרבן.

בעל אוב; לדעת חכמים אליבא דריש לקיש (ז:), אינו מביא קרבן לפי שאין שם מעשה גדול אלא הקשת זרועות, מלבד במקטר לשד [על מנת לחברו ולא לעבדו].

מדברי הרמב"ם (שגגות א, ד) נראה שפסק כרבי יוחנן שבעל אוב חייב בכל אופן [אלא שצריך עיון שבהלכות עכו"ם (ו, א) נקט רק אופן שמקטיר ועושה מעשה. ל"ה].

פסח ומילה – אין בהם קרבן בשגגה (ואפילו רבי עקיבא המחייב קרבן בלא מעשה, אין מחייב אלא בחטא שעוברים אותו במחשבה עכ"פ, אבל לא בהימנעות ממצוה. עפ"י אבני נזר או"ח שכה, ג, שעט, ז).

היו ראשונים שכתבו שהמעלה בחוץ בשגגה פטור מחטאת, ממייעוט מיוחד. והראשונים דחו דעה זו מהלכה (ערמב"ן ומאירי קדושין מג.).

ב. עשאן כולם בהעלם אחד – חייב על כל אחת ואחת. בתחילה אמר רבי יוחנן ללמוד זאת מכך שיצאה כרת באחותו מכלל כל העריות – לחלק, והוקשו כל העריות לאחותו (מדר' יונה), מה אחותו חייבים עליה בפ"ע אף כולן כן. ולבסוף הסיקו ללמוד מואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב (אשה' – מיותר (רש"י), ודורשים 'ואל אשה' על כל העריות הכתובות בסמוך לעיל. ע' ר"ג) – לחייב על כל אשה ואשה. הוא הדין לבא על אשה ואמה ואם אביה, חייב על כל אחת ואחת, הגם שאין מפורש לאו נפרד בכל אחת (עפ"י הרמב"ם שגגות א, ד, ד, א).

ואפילו כמה שמות בגוף אחד, חייב על כל שם ושם וכדלהלן. בחילול שבת, אם עשה בשגגת מלאכות ובודון שבת – חייב חטאת על כל מלאכה ומלאכה. וכן הדין בעבודת כוכבים, בודון עכו"ם ובשגגת עבודות [וישנה דעה (ע' סנהדרין סב). שאין חילוק עבודות בע"ז]. ואפילו במעשה אחד, אם כלולים בו כמה מלאכות – חייב על כל אחת ואחת (ע' רמב"ם שבת ה, ד וקרית ספר שם).

וכתב המנחת-חינוך (כו, ט) שהוא הדין בע"ז, אם דרכה לעבדה באחת מארבע עבודות, ועבדה בה – חייב שתיים, משום עבודה כדרכה ומשום ד' עבודות. ולכאורה נראה שאין הדבר מוכרח. וצ"ע. ואם היה שוגג בשבת כגון סבור שהוא יום חול, או בעבודת כוכבים כגון באומר מותר או שסבר שמותר לעבדה מאהבה ומיראה [לדעת האומר שאסור], או תינוק שנשבה לבין הנכרים וידע בעיקר דין ד' עבודות אך לא ידע שעכו"ם מסוימת בכלל האיסור, או כגון שטעה על פי המקרא וסבר שאין איסור אלא באלהי כסף ואלהי זהב – אינו חייב אלא אחת על כל העבודות (ע"ע בסנהדרין סב).

המעלה קדשים בחוץ, אברי פנים עם אברי חוץ – מבואר בגמרא שחייב שתיים. [ולדברי רבי יוסי הגלילי (זבחים קו-קז), לעולם אין חייב על העלאת אברי חוץ בחוץ, שכבר נפסלו בשחיטה]. הרמב"ם השמיט הלכה זו ומשמע מדבריו שנקט להלכה לחייב אחת [ויש מי שכתב לתלות דין במחלוקת רע"ק ורי"ש במקום אחר על מקור הדין] (וע' לחם משנה; משנה למלך מעה"ק יח, ו; קרן אורה זבחים קז).

דף ג

ג. מה דין חילוק חטאות לחוטא כמה חטאים בהעלם אחד, באופנים דלהלן:

- א. שני לאוין וקרת אחד.
- ב. שתי כריתות ולא אחת.
- ג. שתי מיתות ולא אחת.

א. שני לאוין וקרת אחד – יש חילוק חטאת ביניהם, שהלאוין מחלקים, ואפילו בגוף אחד, ואפילו שם האיסור דומה בכולן. כגון הבא על אחותו שהיא גם אחות אביו וגם אחות אמו (– שבא על אמו והוליד שתי בנות ובא על אחת מהן והוליד בן, ועתה בא הבן על אחות אמו, שהיא גם אחותו (מאב) וגם אחות אביו) – חייב שלש (לכך יצאה כרת באחותו. ולרבי יצחק יש לדרוש זאת מהמשך המקרא, ערות אחותו גלה. ולבסוף הביאו דברי ר' אלעזר בשם ר' הושעיא ואמרו שאין צריך לדרשות אלו, שכל מקום שאתה מוצא שני לאוין וקרת אחד – חלק חטאת ביניהם).

הבא על אשת אביו שהיא אמו, נחלקו תנאים (בסנהדרין נג) האם חייב שתיים או אינו חייב אלא משום אמו. והלכה כדעה ראשונה (רמב"ם איסו"ב ב, ב).

וכן נחלקו בחמותו שהיא גם אם חמותו ואם חמיו, האם חייב שלש (רבי יוחנן בן נורי) או אינו חייב אחת בלבד, שהרי אין בשלשתן אלא אזהרה אחת (אשה ובתה). כן דעת חכמים וכן הלכה (ע' להלן יד: ובשיטמ"ק; רמב"ם שגגות ד, ד).

וכן המפטם (- הרוקח) שמן במתכונתו וסך משמן המשחה בהעלם אחד - חייב שתי חטאות הואיל וחלוקים בלאוין (על בשר אדם לא ייסך ובמתכנתו לא תעשו כמהו) אעפ"י שאינם חלוקים בכרת (איש אשר ירקח כמהו ואשר יתן ממנו על זכר - ונכרת מעמיו).

כל זה אמור בשני דברים, כגון מפטם וסך או כגון הצטרפות איטורי עריות שונים באשה אחת, אבל דבר אחד שנאמרו עליו שני לאוין - אין בו חילוק חטאות אעפ"י שיש בו כמה מלקיות - כגון חלב המוקדשים אליבא דר' יהודה (עפ"י גמרא להלן ד: ובתד"ה מודה. וצ"ע אם רב ששת שם חולק על כך). ואפילו בשני מעשים, אם הם אותו שם איטור אינו חייב אלא אחת, כגון אוכל כמה סוגי דם שנתרבו לכרת, דם חולין עם דם המוקדשין, או חלב חולין עם חלב מוקדשין (עפ"י שטמ"ק ד; לקוטי הלכות).

ב. משמע לכאורה בסוגיתנו שאין בתורה שתי כריתות בלאו אחד.

מדברי כמה ראשונים נראה שאיטורי פיגול ונותר יש בהם שתי כריתות ולא אחד (ע' ספר החינוך רטו; תוס' להלן יא: ד"ה שאם), אך כנראה סוגיתנו אינה סוברת כן, אלא אזהרתם נפרדת. עפ"י הגר"ק שליט"א. ושמו יש לפרש דברי הגמרא ששתי כריתות ולא אחד - ודאי יש בהם חילוק חטאת, כדמצינו (במשנה יא:): שהאוכל נותר ופיגול חייב שתיים.

ג. שתי מיתות ולא אחת (ו'כרת' אחד); לרבי יוחנן, אין חילוק חטאות ביניהן, הלכך השואל באוב וידעוני בהעלם אחד - אינו חייב אלא חטאת אחת. ואילו לריש לקיש (כהסבר רב פפא ור' זירא) יש חילוק חטאות כיון שחלוקין במיתות (ואיש או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעני - מות ימתו...), הגם שאינם חלוקים בלאוין (לא ימצא בך... ושאל אוב וידעני...). [אלא שמצד אחר אין כאן שתי חטאות - שסובר ר"ל שאין חטאת בידעוני כיון שאין בו מעשה כלל].

א. מבואר בסוגיא שלחכמים הפוטרים מגדף מחטאת, כל שכן ידעוני שאין בו מעשה כלל. ולרבי עקיבא שמחייב במגדף, נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש האם מחייב חטאת בידעוני או פוטר. ומכל מקום במזיד חייב מיתה לדברי הכל הגם שאין בו מעשה (לקוטי הלכות).

ב. ברמב"ם (שגגות ד, א, ד) משמע שפסק כריש לקיש שמיתות מחלקות, ומה שפסק (עכו"ם ו, א ובספר המצוות ל"ט ט) שהידעוני חייב חטאת, היינו רק באופן שעשה מעשה. והרמב"ן (ל"ט ט) כתב שהלכה כר' יוחנן.

ג. המנחת-חינוך (לה, ט) צדד שמחלוקת ר' יוחנן ור"ל אמורה גם בשתי מיתות שונות, ולפי זה הבא על נערה בתולה מאורסה שתי ביאות [או אפילו רק פרש באבר חי], שבביאה הראשונה דינו בסקילה ובשניה דינו בחנק שהרי כבר אינה בתולה, הרי בשוגג חייב לר' יוחנן אחת ולריש לקיש שתיים. 'וצריך לעיין בזה הרבה'.

חיובי שוכב ונשכב בוכור ובהמה - בסנהדרין נד.

חיוב חטאת על עבירה ללא מעשה; הגדרות 'מעשה', רבה וזוטא; דיני חובר חבר - שם סה.

חילוק חטאות בהקרבת קדשים בחוץ - בזבחים קז.